

SLOVENSKA BČELA.

Izdana 15. novembra 1851.

L o č i t e v.

Oh ločitev ti nemila,
Kak ganila si me zlo! —
Kaj solzic si mi rodila, —
Kak vtolažim se težko!

Kje cvetlice ste domače,
Tički moji, kje ste vi?
Vse se zdi mi tu drugače,
K vam serce le hrepeni! —

Vendar rožce bi pozabil
Tičke svoje tudi še, —
Tebe — draga! — pak pozabil
Oh ne bodem nikdar ne! —

Bog je serca nama sklenil
U ljubezni pravi vsi;
Ni ga, da bi je odklenil,
Sile take nihčer ni! —

Ko cvetlice razcvetele
Že spomladne bojo se,
In ko ptice bodo pele,
Spomni, ljuba! se na mé.

Kadar pesmi boš spevala,
Da te čujem misli koj;
Preden sladko boš zaspala —
Pošlji blagodar mi svoj! —

Miloljub.

S k e r b l j i v m o ž.

Bil je lep poletni dan, i prijazni vert me je vabil u svojo senco, hudo vročino si ohladiti. Vert je bil gosto nasajen, krog i krog ga je obdaval gosta meja, ktera je svoje veje daleč okoli razprostirala. Skozi goščavo pa se je bliščela vasna cerkevca, zvonovi so doneli iz nizkoga zvonika, milše kakor med mestnim ozidjem; ker tukaj u prostoj poletnoj naravi vse z radostjo navdihuje, kar med mestnim ozidjem duha z žalostjo zatiruje. Ko sim že nekolikokrat vert prekorakal, mi kmet radovednost prav živo zbudi. Krepak možak namreč je bil, ki je z velikim vertnim nožem okoli meje imenovaniga verta hodil in jako marljivo na cesto moleče veje obrezoval; opravljal je ovo delo tako umetno, kot da bi se bil pri naj prvom vertnarju učil. Vidila se mu je radost na očeh, kadar je kakšno vejo požel, če mu je pa ktera — nepokorna — ušla, in se visoko kviško — stegnula, jo je zagrabil, i odrezano z jezo poteptal. Uzrok, kaj to pomeni zvediti je bila moja želja. Že sim se pripravljaj, ga uprašat iti, ko se je delo dokončavši, že proti vasi vernul. Cez nekaj

časa zaklenkajo zvonovi, i kmalo potem pride po poti memo verta veliko ljudi. Za črnim križem gre duhovnik, za njim štiri černo — oblečeni možje z mertvaško skrinjo, i nar prvi pobožnih vaščanov je bil priden obrezovavec vej poleg verta. Zvečer, ko se je solnce že skrilo, grem s prijaznim mrakom u vas. Nisim še dolgo hodil, že zagledam pred hišico, imenovanoga moža sedeti. Zjutrajna prigodba mi u glavo pade, i si mislim: Zdaj lahko zveš, pokaj je zjutraj mejo klestil. Ko do njega pridem, ga nagovorim: „Dober večer oče! ne zamerite: Koga ste danes pokopali, ker ste mu tako prijazno pot čedili.“ Uprašani odgovori: Čujte gospod! povedati vam hočem: Dve leti ste minule, ko mi je bila žena umerla. Ko so jo pa ravno memo iste poti pokopat nesli, so mertvaško skrinjo moleče veje raz nosilnic vergle, i — mi ne bote verjeli — živa žena se iz skrinje zvali. Pred včeranjim mi je vdruugo umerla. Da bi se pa opet kaj takoga ne pripetilo, sim vse na pot moleče veje porezal. — Planinski.

I s k r i c e.

1.

Listić mali, listić žolti,
Kamo ferliš, kamo lētis?
Ah kam lētim, sam ne zndem,
Kam me ljuti vēter nese
Al na goro, al na vodo
Ali pa v dolino ravno?
Kar odločen sem od vejce,
Vejce male, vejce mile;
Kar odločen sem od stroma
Stroma starog materinskog;
Nemam mira — ni pokoja —
Mojej bēdi nije konca!

2.

Lěpa dēva, krasna dēva,
Po yertičn se šetala,
Se šetala, rože brala,
Lěpe rožice rumene,
Z rožic vila krasen vēnec;
Krasen vēnec, zelen vēnec;
Z rožic ga rumenih vila
Travcoj zelenoj povila,
Komu, vēneček zeleni,
Komu čem te podariti?
Nimam brata ne bratanca,
Ljubi moj mi je daleko! —

J. Štefan.

E s k i m e c.

Prav je in lěpo, da človek nar pervo svoj narod poznati se uči, da zve nar pervo svojega naroda šēge in navade, da mu je nar popred znano življenje naroda, kteremu se sam prištevā. Ali podučno in lěpo je gotovo tudi družih oddaljenih narodov življenje poznati. Zakaj vednost lega je že sama na sebi lěpa in človeka veseli, zraven pa tudi, ker po tem zvē, kaj ima kak narod posēbnega, na kteri stopni izobraženosti

se znajde: ali na višjej, na kterej bi tudi svoj narod želel, ali na nižjej, kar, akoravno na eni strani žalostno za človekoljuba, ga vunder na drugi strani veseli, ker vidi, da je svoj narod iz nekdajne enake temôte se povzdignil in k boljšemu spoznanju in življenju dospel. Zatorej sim se namênil, kaj malega našemu ljudstvu o večidel neznanem rodu Eskimcov pisati. — V Ameriki, ob brêgu sêvernega morja živijo severniki (polarni ali severni ljudje), posêbno pleme, znano pod imênom Eskimcov. Ti jêdo meso navadno sirovo, kakor tudi ribe, zato so pri nekterih Indianih „Eskimai“ to je „jedci sirovega mesa“ imenovani. To ime je prišlo, malo spremenjeno po kanadskih *) kožuharjih v Europo. —

Eskimci se v nekterih ozirih razločijo v dvê panoge. Na zapadni strani so večidel podložni ruskemu carju in ti so: Čujaci, prebivavci na Alentiških otokih in Kodjaki in stanovitno vseljeni Čučki na severo-izhodnim ostrnu Asie. Obe panoge pa spadate v vsim bistvenim posêbno v nravih, navadah in v jeziku k enemu plemenu. Podobni so sorodnim evropskim Laponcem in še bolj prebivavcem Grenlanda, sôsêbno njihov jezik se le malo razloči od jezika imenovanih evropskih narodov.

Eskimci imajo začernêlo kožo, dëloma zavoljo večkratnega mazanja z mastjo in zavoljo nesnage, ki je na nji; nekteri otroci pa so bëlî, kot Evropejci, med tem, ko so na brêgu Labradorja **) mešanci Evropejcov in Eskimcov, ki so se skoz in skoz snažno imeli, prav čerîi bili. Eskimec je majhen, vunder ni pertlikovec, kakor Patagonec ni gorostas (oriaš). Sploh imajo moŹje pet čevljev in pet palcov angleške mêre; posamezni doseŹejo velikost šestih čevljev. Pri tem so debeli in zavoljo ohrable obleke se vidijo še debelejši, kakor so v resnici. Njihov Źivot je jako močan in terden, in tudi poguma jim kar nič ne manjka. Njihova obrazoslika je v mnogih krajih razna. Nektere Źenske so celo po evropskem zapopadku zale; lase si spletajo v ozel, ki si ga na glavi pripnejo; maŹejo si jih z ribjim salom. Njihove okrogle oči so černe, zobi redni in bëlî; lice si pobojaŹo; nekteri to storijo tudi na srêdnem in četertem perstu. MoŹki imajo povsod veliko brado, posebno pa moštace. Imajo jih za zvite in izdajavne; pa njih sumnjivost in maloupnost se lahko zapopadete, ako se vê, da so Indiani zmiram Eskimca preganjali in ga, skor za divjo zver imevši, brez prizanesbe in milosti pobijali. Ravno Eskimca nagnjenje k pokoju vabi Indiana k roparijam in napadom. Pri takih napadih pomorijo moŹke, Źenske in otroke brez razločka. Potem povzdignejo vrisk zastran zinage in obropajo Źotore, razbiŹejo kamnitne kotle in lesene korite, sklede pa in zajemavnice, iz roga moŹkatnega vola narejene Źlice in iz kotlovine napravljene teslje in oroŹja vzamejo s seboj.

Po zimi prebivajo Eskimci povsod v svojih iglucih ali sneŹenih kočah, ki so veliko gorkeŹe, kot bi poslopja iz lesa ali kaminja biti zamogla. MoŹje izreŹejo velike sneŹene klade, ktere umno tako eno na drugo poloŹe, da se navzgor pomanjšane sternejo. Le na verhu pustê majhen predor, ktereга s kosom ledû zamašê, ki je sverha obok in okno vkup. Znotraj narede okrog ledenega zida klop, tudi iz snega, jo

*) Kanada je severna deŹela v Ameriki, ki zdaj Anglezom sliŹi.

**) Labrador, deŹela v severni Ameriki. — Ravno tako Grenland.

pokrijejo s kožami in rabijo za sedišče in ležišče. Koča v sredi osem čevljev visoka in deset do dvanajst čevljev v premerju, je podobna cerkvi. Ako več družin v eni koči stanuje, je razmeroma večja. Vhod k koči obstoji vselej v zvitem in pokritem hodišču, ki je po dnevi odprto po noči pa z ledenimi vrati zastavljeno, tako da se prebivalci dobrodejne gorkote vesele. Derva za kurjavo Eskimec tudi po zimi ne vpotrebuje; ribje salo v kamnitni svetilnici vzrokuje toliko gorkote, da si zamore tudi škornje in obleko posušiti in mast morskega psa pogreti, da si noče merzle vžiti. Na mrz je tako od mladega navajen. Po zimi nar raje sirovo meso in ribe jé, ki se mu nar bolj priležejo, ako so skoz in skoz zmerznjene. Njegov želodec ne zaničuje kmalo kake jedi; rad ga preobilno napolni, kakor Indian, pa tudi zamore, kakor te, dolgo časa lakoto terpeti. Njegova obleka je podnebjju popolnoma primerjena; njegove s perjem severnih gosi natlačene škornje so nepremočivne; dvoje hlač, kterih znotrajna plat je z dlako pokrita, mu greje noge, in suknja ali zverhnja obleka ima čezglavek (kapuco), ki glavo varje. Tudi ženske nosijo hlače; zadej na njih suknji visi dolg kos kozuhovine, ki jih premrazenja varje, ako se na sneg, léd ali skalo vستي morajo. Pes je Eskimca vedni tovarš. On nikoli ne laja, le tuliti zamore; kot vprežna žival je jako koristen, ker sani vlačí in se, akoravno le pičlo z mastjo morskega psa in z odpadkom rib kermilen, kaj poterpežljiv kaže. Kajak (čoln) vpotrebujejo Eskimci, kakor prebivalci Grenlanda; samo obrniti ga na Labradorju ne umijo, nasprot pa so njihovi ženski čolnovi v stanu, tudi ob viharnej morju brodariti.

Eskimec je dobroserčen in pokojen; ako je pa presilno razdražen, se bori do zadnega diha z zobmi in nohtini. Večidel se razprejo le zastran žensk; ženijo se večkrat jako mladi ljudje; zakoni se najdejo med štirinajstletnimi mladenci in dvanajstletnimi dekličí; slovesne ženitve niso v navadi; mnogoženstvo je dopuščeno in mož je neograjen zapovednik v družini. Če je v jeseni srečo imel pri lovu morskih psov in rib, se ima za nar srečnišega človeka, zakaj na suhem ne more po zimi nič zverine vloviti, ker se ne posluži snežnih čevljev. Tako srečen zamore čez zimo, kakor se mu ljubi, svoj želodec polniti in spati po volji, naj že bo po dnevi ali po noči nekerikrat tudi, da se omaje, oblico mētati, ali plesati po svojem in zraven komucati, ramo vzdigovati, med tim, ko globoke glasove iz pers in gerla provodi, ki mu godbo nadomeste. Tudi rokobor (borenje s rokami) ljubi, pa tako, da se ne brani vdarku, temveč bije eden družemu po versti s pestjo za ušesa. Tudi se Eskimec sploh v borenju vadi, in bojuje se z Indianom vselej zmaga. Ako ima dosti jesti, se ne mēni za nič družega več, posebno nadzemjsko mu nobene skerbi ne dēla, k večemu, če misli na svoj prihodni raj, kjer ga mast morskih psov v obilnosti čaka, in verje to, kar mu čarovniki pravijo. Ko vmerje, ga polože na kako skalo, in ga pokrijejo z lédom in s snēgom; pod to odejo leži, dokler ga volkovi ali druge zvěri ne požrejo. Njegov kajak, lok, psico in sulico denejo zraven njega, da vse to orodje na unem svētu rabiti zamore. — Fr. Bradaška. *)

*) Taci in enaci sostavki so nam prav po volji. Prosimo večkrat.

S o l n ě i c e.

Milko je prašal solnčica:
Kaj si tak žarka toplega,
V sredi nebá višnjélega
Vida si tak veselega,
V sredi nebá prejasnega
Svita si tako krasnega
Kakor nikoli nisim še
Vidil te tako solnčice?

Ko sim posjalo čez goró,
Vidlo sim Milko prelepó,
V rosi se je umivala,
Mene je solnce klicala;
Pridi le pridi solnčice,
Ter me poljubi v ličice,
Pridi le pridi ljubček moj,
Hodi le berž, nikar ne stoj.

Sim te že dolgo čakala,
Od kar je zarja vstajala,
Vnela so nje me ličica,
Da sim tak žarka toplega,
Da sim tak svita krasnega
V sredi nebá prejasnega,
Vida da sim veselega
V sredi nebá višnjélega.

O tim neumno solnčice!
Tebi ni to veljalo ne,
Tebe je Milka klicala
Pa je le mene mislila,
Rekla je, da si ljubček nje,
Mislila pa je le na mé,
Rekla, da tebe čakala,
Pa je le mene mislila.

Hvaležni vojak.

Ob hudi zimi leta 1840 se pelje gosp. Travnik, duhovnik gerškega reda ravno domu, i u svoj gorak plajš zavít ne čuti strašnega mraza. Dve milj od Černovic, blizo sela Rogusne, zapazi nekaj črnega u snegu ležati. Da bi bolj na tanko razločil, se bliže poda i tú vidi truplo od mraza oterpnjenega vojaka. Uzeme ga s seboj u voz, ga u bližnjo kerčmo pripelje, i vse poskuša, i vse rabi, kar bi skoraj umerlemu k oživiljenju pripomoči utegnilo. Dolgo se trudi, bez da bi zmerzneni znamenja življenja pokazal; zadnjič spregleda; drugih udov pa vendar ganuti nemore. Se bolj se zdaj g. Travnik trudi, i vse pripomočke poskuša, ktere je ravno pri rokah imel. Slednjič ko vidi, da je oterpnjene smertne nevarnosti otet, ga zapusti, i kerčmarju nekoliko denarja podeli, da bi vojaku s polivko i s dobrim vinom postregel, ko bo čutiti jel. Vojak, ko opet govoriti zamore, i zve, kako i kdo da ga je rešil, se hoče urno napotiti, da bi še danes miloserčnomu dobrotniku dolžno hvalo dal. Verli kerčmar i vsi tamošni mu branijo, da naj se, komaj smerti otet, opet u nevarnost nikar ne poda. Vojak pa vunder od svojega ne neha, rekši da pisma, ktera iz Černovic u Kolomeo nesti mora, zadržka ne pri-pusté. — Novoga smodnika na prašnico usuje, in gre naravnost proti Travnikovem stanovanju. Že od dalje, ko se hiši svojega rešitelja bliža, čuje čudno, glasno vpitje, kakor krič človeka u zadregi, ki na pomoč kliče. — Nagleje zdaj korači, i ko skozi okno pokuka, se nad strašnim pogledom zauzeme: Stiri tolovaji se ravno pripravljajo, duhovniku živo-

ga oglja na persa djati, da bi tako zvedeli, kje da ima svoje prihranjene krajcarje spravljene. Terpinčeni mož u svojej britkosti straha še zinu-
ti nemore. —

Naš vojak ne premišljuje dolgo, kaj da mu je storiti. Urno svojo dobro nabito puško nameri i sproži, ter jednoga nečloveških trinogov osmertí. Naglo zdaj k vratom teče, i ker jih zaperta najde, skoči k zadnjem, da bi skozi te u izbo pridši svojemu rešitelju pomagal. K sreči so bila vrata samo priperta; nanje udari i berž se odprejo. — Med tim so se neusmiljeni tolovaji u beg spustili, i ker pri zadnjih vratih uteči mislijo, ravno vojščaku naproti pridejo. Hrabri korenjak zdaj drugoga z bodalom presune, i tudi tretjega kmalo pobije, četerti je med bojem skozi duri ušel. Sam je ti junaški vojak štiri dobro oborožene roparje odpodil, i tako svojo hvaležnost do miločutnega rešitelja prav lepo dokazal.

Čertobicki.

Vineta, severna Venetia.

(Konec.)

Pa razun tih žlahtnih lastnosti, zastran kterih so stanovniki Volina posebno sloveli, je mesto že tudi samo po sebi toliko slavo steklo. Ladjostaja, u srédini mesta, je bila tako prostorna, da je okoli 300 ladij v taistej zared stati moglo. Ta ladjostaja, sedaj jamensko jezero imenovana, je bila po dveh terdnih zidovih s morjem skopčana. Verh teh zidov se je vzdigal most v podobi prevelikih vrat, in železna rešetka je zapirala ladjostajo. Vsréd mosta je stal stolp (turn) s orožnico, ki je vselej s vsakoverstnim orožjem zoper morske roparje obilno previdjena bila. — Vrata Volina so bila vsa s pozlačeno medovino pokrita. Zategadél je mesto, od sončnih žarkov obsjano, tako sijalo, kakor da je celo zlateno. Na južnih vratih je počival silno velik bronzen lev, kot stražar mesta. V srédi mesta je stal krasen grad in okoli njega druga imenitna poslopja, med kterimi so hramovi bogov, s vkusnimi slikami (podobami) in zlatimi in srebernimi pilci (štatunami) bogov okinčani, naj bolj sloveli.

Ravno v te čas spada tudi utemljitev tako imenovane preimenitne Hanse t. j. družtva za severno kupčijo. K temu družtvu so slišala vsa severna mesta; njemu imá Nemčija svojo trgovino zahvaliti. Tako so taj Slavjani Hanso osnovali, in Nemci njene plode vživali; mogel bi človek tu s Virgiliom reči: „Hos ego versiculos feci, tulit alter horores“ t. j. mi smo raženj verteli, in plujci so nam pečenko pojedli. — Kakor je bilo popred viditi, je toliko bogastvo in blago Volinjanov pri sosednih narodih nenavist in lakomnost zbudilo. Posebno veliko so Slavjani od zloglasnih Normanov: Danov, Švedov in Norvežcev preterpeti morali. Bili so vam to grabežljivi roparji, strah in trepet na vse strane razprostrirajoči morski razbojniki. Primorska mesta napadati, morske bregove pleniti (ropati), blago in ladje otimati, to je bil jedin njih posel. Oni in Nemci so Slavjanom v Nemčii grob izkopali *); vendar so tudi Slavjani

*) Saxo Grammaticus L. 14 takole piše: Communibus sed discretis viribus, alterum Slaviae latus Dani invaserant, alterum Teutones lacerabant, interdumque exercitus alter ab altero invicem spectari poterat.

sami k temu pripomagali. Volinjani so bli Slavjani in zato tudi nesložni. Sperli so se med seboj, in slabejša stranka je poklicala svoje neprijatelje na pomoč, t. j. Dane, ki so že davno po tem bogatem mestu koperneli in na vsako priložnost prežali, ga v svoje roke dobiti. — Leta 970 skupi taj danski kralj Harald Blaatand silno vojsko, jo pelje k Volinu, osvoji ga in sozida blizu njega grad Jomsburg. Po tem je hotel Volin v svoje oblasti uzderžati; zatorej ga je tudi s najhrabrišimi junaci previdil. Da se ti junaci ne pomehkužijo in razmažejo, jim je pod oestro kaznijo prepovedal, kako ženo u mestu imeti. Za upravitelja Jamsburga je postavil Harald nekega švedskega kneza, s imenom Styrbiora. Ko se je namènil Švedsko napasti, je tako silno vojsko skupil, da se je s tisučimi ladjami na pot podati mogel. Očiten dokaz morske sile Volinjanov. — Pa pravična Nemesis je dosegla tudi Haralda. On je bil pri Jomsburgu, ko se je s svojim sinom vojskoval, vbit. Po njegovej smerti spravi Boleslav (ali po drugih spisateljih Borislav) poljski kralj, Volin in Jomskurg pod svojo oblast in mu glasovitega junaka Palnatoka predpostavi. Zatorej se spre vojska med Svendom, Haraldovim nasljednikom. U tej vojski je bil Svend trikrat od Volinjanov vjet; vsakokrat je moral toliko zlata odkupnine plačati, kolikor je sam vagal, in srebra dvakrat toliko. Naposled je bil primoran, se vsake pravice na Jamsburg odreči. Ko je pa Boleslavovo hčer za ženo vzel, je Jomsburg spet pod svojo oblast dobil. Kakor se je tedaj Volinu godilo, se ne ve; blizu je tudi Volin tako na često svoje gospodarje mèniti.

Po Svendovej smrti je Volin po vsej priliki spet svoboden postal; vendar ni dolgo vžival plodov dobljene svobode. — Neki danski morski ropar, Aute, je bil od Volinjanov vbit. To pa njegovega brata tako razkači, da se mu osvete serce strese. Kakor je nekaj Cato v vsakej sednici rimskega starešinstva dokazoval, kako potrebno da je Carthago uničiti; ravno tako ni miroval imenovani brat Skialm Hvild, dokler ni danski sbor Volinu vojsko napovedal. Erich Eyegod se odpravi taj s neizmerno morsko gromado proti Volinu, in ga tudi poljutem boju predobi. S vjetimi stanovniki je sila okrutno ravnal. Pa Volin še vendar ni ostal Danom podložen. Okoli leta 1120 napovêsta Nikola, danski kralj in Boleslav, kralj poljski, Pomorjanom vojsko. Ropaželjni Dani se poslužijo te priložnosti, si bogato mesto Volin osvojiti. Od morske strane ga napadejo Dani, od kopna pa Boleslav. Volin se tolikej sili ne more vbraniti; mesto bo pridobljeno, poplenjeno, požgano in razdjano; njegove dragocennosti u Danijo odnešene in stanovniki na vse strane razperšeni. — Malo po malo se vernejo spet razperšeni stanovniki u svoje domovje; pa žalibog od prekrasnih poslopij ne najdejo družega, kot gromade kamenja in pepela. S tim razdjanjem Volina je padla tudi njegova slava in trgovina. Njegovi stanovniki so si scer prizadevali, ga še jedenkrat pozidati in mu nekadajno slavo podêliti. Pa komej je Volin spet slabo senco minule svoje veličine stekel, so ti ga spet roparski Dani leta 1171 požgali in leta 1177 pod svojim kraljem Valdemarom popolnoma razdjali in uničili.

Nekteri pisatelji terdijo, da je Vineto ali Volin v 9. stolêtju pri nekem zemljepotresu morje požerlo, tako da so potem še dolgo časa na dnu morja njene razvaline viditi bile. Ker so pa te podertine le na otoku Uznajmu (Usedom) v sosedstvu Volina viditi bile, je očitno, da to razvaline Vinete biti ne morejo.

Vprašate, kaj je dandanas nekdaj toliko glasovita Vineta? Kjer je jednoč (nekdaj) slavni Volin svoje ponosito čelo k nebu obračal, tam stoji naše dni malo tergovišče s 3200 stanovniki; kjer so nekdaj velike s dragocnim jantarom in drugo robo natovarane ladje jadrale, tam si današne dni siromašni ribiči v tesnih čolnicah hrano ali živež iščejo; gora, kjer je prejaki grad stal, je sedaj s kopinjem zaraščena; kjer so nekdaj slavjanske zastave (bandere) ponosno u povettriju ferlele, sedaj perjiče jadicovine žalostno šepeče; kjer so se jednoč slavjanske pesmi razlegale, se sedaj nemški glasi čujejo. Vse je propadlo. Zapuščene te razvaline ti je vse, kar je od stare slave Volina zaostalo; ali kamenje živi in vernim potomkom pripoveda; glasovi njegovi se razlegajo po doljnih krajinah venedskih in vlivajo v serca ljubézen do roda in domovine.

(Danica.)

En vseslovanski književni jezik.

Človeka veseli vendar enkrat določeno besedo slišati, kam de ladija slovanske književnosti jadra; zakaj do zdaj nas je veter sem tertje gonil, tukej med Serbe in Ilire, tamkej med Čehe, in zopet ne vem med koga. In še zdaj naši slovenski pisatelji nočejo z odprto besedo na dan; v Novicah je nekdo svoj večni „dalje“ napregel, ko Čehi in Iliri v Zagrebu že zbor o zadevah eniga slovanskiga književniga jezika napravljajo; ubogi Ljubljanski časnik pa le od „Avstrije prihodnosti“ ve, ktero le Bog zna. Nemški Ljubljanski časnik nam po avstrijskim dopisniku (Oesterreichische Correspondenz) pove na ravnost, de zdaj med Ruse jadрати ali raji veslati hočemo; truda bo namreč treba, in pri samih jadrih nas kmalo spet sapa kam drugam zanese. Pa šalo in pušice na stran; resno je govoriti. Ali je dobro, de na kose razdrobljeni Slovani en sam književni jezik imamo — se razumé za učene, ne za ljudstvo — a'i ne? Učnim, in za slovansko slovstvo vnetim možem tega ni potreba dokazovati, ne vedo tega samo, ampak živo čutijo. Pa tudi za ljudstvo je to od prida; zakaj na eni strani se mu potem domači jezik ne bo na vse strani blodil, ali pa če se mu bo kaj ponarejal, se mu bo le na eno stran. Zdaj na primeru smo Slovenci z Iliri in Rusi začeli pisati „rakom“, ne pa z Iliri Rusom bolj podobno „svetoga“; raji smo jo od izhoda in od juga na severno zahodno stran potegnili, in pisali Čeham in Poljakam bolj podobno „svetega“, med tem ko nam česko „rakem“ ni bilo vsč; samo svoje slovensko že po dolgim pisanju uterjeno sklanjanje smo čisto zavreči hotli. Čudo je bilo, da nismo z Iliri vred še „bio, pio, vio“ namesti „bil, pil, vil“ ali pa „rakah“ namesti „rakov“, „ženah“ namesti „žen“ pisati začeli, zakaj po tem bi bili bolj od vsih drugih Slovanov ločeni; nekdo je vonder že poslednje dni hotel pisati „biv,“ „piv,“ „viv,“ ker ni bil slišal družiga govorjenja kakor golo besedo svoje matere.

Tedaj en vseslovanski književni jezik hočemo. Kateriga pa bomo izbrali? Mi Slovenci pač tukej ne bomo s svojim glasam prevagali, ker nas je premalo; dasiravno Abcedo brez nehanja za celi svet kujemo. Vonder kako besedo reči znamo zraven, ali nam bo prav ali ne. Ako se

ima en jezik iz vsih slovanskih izvoliti, je na ponudbo ali staro slovenski jezik, ali pa česki ali rusovski. Staroslovenski jezik je znan med Slovani, izhodne ali greške cerkve po tem, ker je že od kdaj cerkveni jezik; vedo pa zanj tudi drugi Slovani, kolikor jim je mar več poznati kakor jezik svoje zibelke; pri vsem tem je vonder mertev jezik, in težje bi ga bilo tistim Slovanam vsiliti, kateri imajo že obilno slovstvo, dasiravno bi nemogoče ne bilo; in zraven vonder potrebuje obilniga izobraževanja, da bi za sedanjó visoko stopinjo vednost in umetnost zadostil. Česki jezik je med slovanskimi narečji nar bolj izobražen za učene reči, zakaj ilirski še le vstaja, poljski je na učeni poti slovensino pozabil in le ptujšino rabi, ruski se tudi brez potrebe večkrat ptujšini bliža; pa Čeh je premalo mogočin, da bi drugim Slovanam svoje posiliti mogel; drugi smo pa na svoje narečje preveč prevzetni, da bi se prostovoljno ne podvergli lahko. Ostane tedaj ruski jezik; ta ima že obilno slovstvo gospoduje v šoli, in verh tega na prestolu; staroslovenskimu je bližje v rodu kakor česki, v izobraženji zraven vedno napredva; tudi ptujci bi se ga popred znali prijeti, kakor kteriga družiga slovanskiga narečja. To so morebiti premišljevanja, ktere so, kakor je slišati, v Praze in v Zagrebu ta predlog na dan prinesle, da bi se ruski jezik v vseslovanski književni jezik izvolil. Samo tega ne vemo, ali ga hočejo samo po ruski Cirilici, ali tudi po ilirski ali česki latinšici pisati; pa mislimo, da latinskih čerk ne bodo zaverгли, ako hočejo vsem tistim Slovanam služiti, kateri do zdaj te čerke rabijo, in tudi ptujim narodom bolj vstreči. Rusko se da že po novim pravopisu z latinskimi čerkami pisati; za ruski »hjer« se zna kar rabiti h; za »vëdi« v, ne w; za »zemlja« z; za »živite« ž; za »ša« š; za »šča« šč; za »jat« è; za »ja« in »ju« se zna enaka kljukica na a in u narediti; za »jeuy« pride y; »jer« ni potreba zaznamovati; »jerj« namesti j ali vejica (') verhi. To bi pa tudi veljati moglo, da glas čerk bi se ne imel tako spreminjevati, kakor moskvičansko narečje dela. Takimu sprejmenju ruskiga v vseslovanski književni jezik znajo eni nasprot biti, rekoč: »to je ruski panslavizem.« Njim se lahko odgovori, da Avstrijani, Bavarci, Prusi zato še niso pansaksonci, ker so tisto narečje v slovstvo povzeli, ktero je nekako v Saksonii doma. Drugi znajo oponašati: »ta reč diši po ruski pravoslavni cerkvi.« Odgovor je tudi lahak, ker tudi Avstrijani, Bavarci, in Porenani še niso evangeljci, dasiravno je po besedi avstrijanskiga dopisnika verska preuredba (reformacija) nemški književni jezik stvarila. Avstrijanski dopisnik pa meni, da Slovanam ne bo eniga književniga jezika vsiliti, ker vsakimu narodu je lastno narečje preveč v živo prirašeno. Odgovor se lahko da, ta velja tudi Nemcam, Italjanam in drugim, vonder pa so se v bukvah v eno sjedinili; kar Slovane tiče, je veliko važno pa to, da Čehi in Iliri spoznajo, kako da s svojim narečjem ne zmagajo. Misli dalje, da se književni jezik le po velikih znamenitih dogodbah stvari. Odgovori se mu, da zato je le Nemcam mogel Luter vero mešati; v Italii, Francii, Anglii tega ni bilo; pa tudi Nemci so popred dosti knjig imeli, in kmalo bi bila že pred visoko nemšino dolejna nemšina prevagala v pisanji. Misli tisti dopisnik v zadnje, da ruski jezik je nar manj primerjen avstrijanskim Slovanam. Odgovori se mu, da ni toliko razločen od družih narečij, da bi se učeni v njem sjediti ne mogli, zraven je pa tudi pomniti, da se še veliko izobražiti, s tem pa tudi nekaj drugim narečjem bližje pripeljati da; in ložje bo Rusa vsak drugi Slovan razumel, kakor

gorejni Nemec dolejnika, ali pa tudi včasih oba visoko nemšino. Kar tukej rečemo, rečemo le v to, nekaj omenjeno govorjenje o enim književnim jeziku pojasniti; naj nas zato nihče med kake prekucneže, ali pa med zaničevavce ljube Slovenije ne šteje.

V zadnje bi se znalo prašati; kako bi nam Slovencam ruski književni jezik služil. Da svojiga novoslovenskiga vsim drugim ne bomo v bukve vrinili, je gotovo. Staroslovenski jezik bi se nam prilegel, ker je prednik našiga sedanjiga, ako bi ga le tudi drugi Slovani sprejeti hotli; in res bi staroslovenskiga nar raji priporočili, saj za avstrijsanske Slovane, saj je ravno na Avstrijskim doma, avstrijski Slovani so večjidel v tem jeziku kristijanstvo sprejeli, in ne majhn del ga še v cerkvi rabi. In še enkrat rečemo: staroslovenski jezik je že posvečen vseslovanski književni jezik. Ako se bodo pa drugi Slovani raji živiga, kakor pa mertviga jezika poprijeli, bomo Slovenci tudi za ujimi potegniti mogli, dasiravno zna tudi ruski biti. Vonder menimo, da nam Slovencam bi ruski jezik manj teže delal kakor česki, in ne posebniga več kakor ilirski. Sploh se korenine besed v Ruskim ložje spoznajo, kakor v českim, morebiti večkrat tudi kakor v ilirskim; in ravno to stori, da se jezik ložeje razume. Rusje so sicer še malo med Slovence prišli; vonder vemo še iz maternih ust, da so Rusa, ki je nekaj časa v naši domačii stanoval, kmalo razumeli; na Čehih pa, kateri so večkrat na vojaških polih skozi hodili, tega niso hvalili.

Pregibanje besed v ruskim ni toliko spremenjeno memo slovenskiga, kakor je v českim, v časih se slovenskimu bolj bliža kakor ilirsko; to velja od imen in od glagolov. Posebnih zgledov tukej dajati ni za ta pot mesta; učenim jezikoslovcam je vse to dobro znano, drugim se zna več pojasniti, ako bi iz gole besede na resnico priti imelo. Kar pa izobraženje slovenskiga jezika zadene, bi nam ga ruski, ako bi se v vseslovanskiga za knjige izvolil, gotovo toliko ne spremenil, kakor česki, morebiti manj kakor ilirski; saj naša misel bi bila taka, za drugih spoznanje ne vemo. Samo se ve, da bo o tako važni reči malo več pretresovanja potreba, kakor so te besede, nekako muhasto pisane.

Desiravno je želja skorej vsih učenih Slovanov en književni jezik imeti, niso vonder vsi ene misli o tem, po kateri poti bi bilo do eniga vseslovanskiga jezika priti. Ena stran, od ktere je bilo v prvem sestavku govorjeno, meni nar bolj storiti, ako med raznimi slovanskimi narečji eniga v pglavitniga izvoli, dasiravno bi se tisti še kaj bolj izobraziti znal. Po tej poti imamo res nar hitreje en književni jezik, naj se izbere staroslovenski, ali ruski, ali kateri drugi. Druga stran pa misli, da naj se vseslovanski književni jezik sčasama rodi, samo naj se v vsakim narečji pridno piše, in zraven pazi, se v pisanji če dalje bolj drugim bližati.

Ta pot je počasna, in ni lahko prerokovati, kako naglo se bodedo med seboj sjeдинili; zakaj vsak bo nar raji svojo terdil, tudi si druge narečja ne dajo toliko zapovedovati, kakor slovensko, ktero se vedno prenareja. Naj bi Rusi in Serbi ne bili opustili v staroslovenskim pisati, kakor so eni do pretekliga, drugi skorej do sedanjiga stoletja pisali: mi bi bili že zdaj vseslovanski književni jezik imeli, zdaj ga moramo pa še le iskati.

Vonder razsodbe tukej delati ni naš namen, in si tudi ne upamo, celimu slovanskimu svetu postave dajati. Pa, išimo naj eniga književniga

jezika po tej ali po drugi poti, zdi se nam, da bi ne bilo napačno, ako si vse slovanske narečja po gotovih pa enakih vodilih med seboj bližati prizadevajo, in sicer po obojim: v besedah po samim, in v skladanji besed pri govorjenji. Dostikrat bi si bile razne slovanske narečja v pisanji že lahko enake, ako bi pisatelji iz svojiga narečja vselej to izbrali, kar je tudi v drugih narečjih nevažno, zlasti to velja od izbranja ali kovanja novih besedi.

Tedaj naj se v besedah posamim, kar je v vsakim narečju mogoče, izbirajo besede enake slovanske korenine, in enaciga lica (forme). Na primero: Slovenci smo si izbrali besedo „zrak“ (Luft), ktera je sama na sebi premalo določna, med tem ko imajo Čehi in Poljaki „pověter“, in Rusi „vozduh“, oboje nam znane korenine; nam se zdi, da bi se bil priprosti slovenski kmet s česko in rusko besedo pred sprijaznil, kakor s sedanjim zrakami. Beseda „v bog“ (arm) je v vsih narečjih znana; in Čehi vonder raj pišejo „budi“, ko se drugi „uboziga“ derže. Beseda „tisuč“ (tausend) je v vsih narečjih sprejeta, in Slovenci se še z „jezero“ ubijamo, in Iliri s „hiliado“. Beseda „drugi“ je v vsih narečjih navada, in Rusi še „utoriga“ vmes silijo. „Čitati“ znajo vse druge narečja, Slovenci pa „beremo.“ Vtakih zadevah bi gotovo ne bilo napačno, ako narečje, ktero s svojo besedo na samim ostane, jo popusti, in vsim drugim navadno sprejme, zlasti kadar tudi njemu ni neznana. Ako bi se pa namesti slovanske ptuja beseda rabiti imela, ko imajo druge narečja čisto slovanska, naj se ptuja pusti, in popred neznana slovanska sprejme; na primero, tako imajo Rusi „ad“ namesti vsim znaniga „pekla“ (Hölle). Ravno tako naj se gleda, kar je mogoče, na enako lice besedi. Na primero Iliri pišejo „beo“ (weiss) ko imajo vse narečja v pisanji „bel“, kar se tudi v ilirskih okrajnah semtertje sliši, enako „pisao“, živio namesti „pisal“, „živil“, škoda je vonder, da bi ta o namesti l Ilire od vsih drugih Slovanov ločil, in jim mnoge besede tamne delal.* Enako imajo vse slovanske narečja „den“, Slovenci in Iliri pa „dan“, dasiravno se v več stranah tudi „den“ sliši. Tudi v ptujih besedah, kterih se ni mogoče zderžati, naj bi se enako in sicer iz njih domu vzeto lice rabilo; na primero, Slovenci in Rusi pišemo „altar“, „angel“, druge narečja pa drugač, od latinskiga ali gerskiga razločno; gotovo je prvo raji sprejeti.

Enako naj se ravna v pregibanji besed; nar pred tedaj v sklanjanji imen. Slovenci smo se tukej že veliko drugim vdali; povzeli smo „rakom“, „svelega ali svetoga“, niso nam več neznane „dobra vina.“ Se bi znala biti ena pristojna: „hišu“, „njivu“, namesti „hišo“, „njivo“; zakaj razun poljskiga imajo vse narečja, tudi u, ne o; in tudi na Slovenskim se v časih tako sliši na primero med belimi Krajnci, v Istrii, v Vipavi. Za „hišo“ Štajerci govore in pišejo, kar se ruskimu in staroslovenskimu bliza; pa naj se po enakim vodilu tudi piše: „s kostju“, „z molitviju“, namesti „s kostjo“, „z molitvijo.“ Tudi na „sveti“, na „nebesi“ (ali celo na „sveté“, na „nebese“, kakor se pri Gorencih v časih sliši) ima več narečij zase, kakor na „svetu“, na „nebesu.“ Sploh naj se v Slovenskim, kodar se kaj pre-nareja, ne gleda samo na Ilire ali na Čeha, ampak tudi na Ruse, zlasti pa na Staroslovensko; za „svelega“ smo se toliko poganjali, in vonder,

* Za resnico je to velika napaka v ilirščini, ki je tudi zoper slovnico.

ako smo kaj hotli prenarediti, je »svetoga« bolj navkazano. Iliri sami pišejo »jelenah«, »ženah«, ko imajo vse narečja »jelenov«, »žen«, in se to tudi med Iliri sliši; bolj prav bi bilo, naj se z drugimi sjedinijo.

Pri pregibanji glagolov se tudi semtertje veči edinost pridobiti da. Rusko narečje je viditi nar bolj zvesto staroslovensini ostalo; ohranilo je stare konce po osebah in tudi vse priložaje; nasprot imajo Iliri še kratke načine pretekloga časa, in Slovenci smo kakor pri imenih tudi pri glagolih še obdržali dvobroj; nar več svojih posebnosti imajo Poljaki. Ali se bomo tukej sjedinili, da bi vsako narečje spet povzelo od drugih kar je zgubilo, je prašanje. Kar nas Slovence zadene povzeti bi imeli kratke pretekle čase in terpivni priložaj pričajočiga časa, od kteriga imamo še ostanke v nekterih besedah. V koncih posamskih oseb bi znali tudi raji pisati »dvigaju«, »kličeju« namest »dvigajo«, »kličejo«; uno je namreč ilirskemu enako in ruskimu s staroslovenskim bližji; ravno tako tudi »dvigajuč« v narečaji. Nekako pomljivo je, da imamo Slovenci pri imenih in pri glagolih ondi široki o brez udara, kjer imajo Poljaki a z nosiljanjem (rhinesmus) Da bi pisali »dvignul«, »praznul« namesti »dvignil«, »praznil«, so že drugi opomnili, ker je uno v staroslovenskim kakor tudi v drugih narečjih navadno.

Po takim načinu bi se dalo marsikaj, kar je zdaj v posameznih narečjih razločeno, bolj sjediniti, lahko se razume, da se to nanaglima skorej ne da. Saj boji se človek priprostimu, ne učenimu ljudstvu na enkrat vso besedo zmešati; vonder se marsikaj hitreji poskusiti da. Menimo pa, da po tem, kakor pišemo, naj bi tudi govorili; naj slovnica nima za naprej vodil: I se na koncu bere kot v ali u; i, u kadar nima udara, se ne glasi. Ampak ako se take reči pristavijo, naj se pove, da tako se med ljudstvom semtertje sliši; saj naš pravopis in pravorek mende nima biti tak, kakor je francoski ali angleški, kjer so vse druge čerke pisane, in se dostikrat vse druge čerke izrečejo.

V takim prizadevanji slovenske narečja bolj si enake storiti pa še zaterdimo vodilo: naj se gleda na vse narečja, ne le na eno; potem se namreč spozna, kaj je bolj primerjeno; zlasti staroslovensina bi imela biti pglavitno vodilo. Tudi pri iskanji novih besed se je nar pred ozreti na druge narečja; potem bo pred kaj edinosti. Nam Slovencam, na primero, so kar stvarili »pardosama«, »oroslana«, ko sta »pardel«, »lev«, v drugih narečjih navadna. Čimu taki izmisliki, razun v to bravcam um mešati, in narečja še bolj ločiti? Z besedo »limbar« smo menili Slovenci, kdo ve, kakošno znajdbo storiti; in vonder limbar ni družiga kakor spočena nemška beseda »lilienberg«. Lilienberg je bilo namreč ime gradu, od kteriga ima Limberska gora ime, po kteri so tisto besedo posneli; v vsih slovanskih narečjih pa je »lilia« poznana.

Vonder pri vsim takim prizadevanji se razne slovanske narečja ne bodo popolnoma sjedinile, drugač ne, ako bi popolnoma nehale. Celo navadne, vsadkanje reči so večkrat v tako razno besedo maznanjene, da ni moč edinosti napraviti. Na primero: Slovenski »gospod« je Čehu in Poljaku »pan«, Rusu »gosudar«; »ljubiti« je po česko »milovati«; po poljsko »kohati«; tako je tudi v drugim. Ravno to da spoznati, da bomo veliko pred en književni jezik imeli, ako eniga dozdajnih v pglavitniga vzamemo, kakor pa če iz vsih narečji novi književni jezik kuje-mo. Tudi bodo posamezne narečja manj v nevarnosti vse prenarejene biti, ako se en živ jezik za to izvoli, kar smo že uni pot omenili.

Znalo bi se še kaj reči od sestavljanja besed v celo govorjenje (syntax); pa v to se nečemo posebej spuštati, ker so pretanki razločki delati med slovenskim duham v sestavi govorjenja in pa med nemškim, na kteriga se nam rada beseda obrača, ker se je naše izobraženje na nemški podlogi godilo. Naj bi naše izobraženje kdaj bolj na slovaško podlogo stopilo, se bo edinost v sestavi celiga govorjenja čusama sama brez posebniga truda pokazala. (Iz Časnika.) Podpiski

Kako se imajo učitelji tablic za slovkovanje poslužiti?

Vsako pisme (čerka) ima svojo podobo, svoje ime in svoj glas; postavim: **n** je podoba, **en** je ime in **'n** je glas pismena **n**. Te tri reči: podoba, ime in glas vsakega pismena morajo otroci dobro znati, da bodo u stanu, dobro čitati (brati). Dolžnost je taj vsacega učitelja, svoje učence te tri reči pri vsakem pismenu tako dolgo učiti in vaditi, da jih vsi učenci hitro, gladko in pravilno znajo. Kdaj pa ima učitelj začeti, svojim učencem pismena učiti, in kako se ima pri tem nauku obnašati, bomo u posebnej knjižici obširno pokazali; dones le samo to, kako se imajo učitelji tablic za slovkovanje poslužiti?

U vsakej dobrej šoli visi na steni tablica za slovkovanje (slokovnik, Sillabir-Tabelle, Wandfibel), to je tablica, na kterej so pismena in slovke tiskane, da se po njih učenci slovkovati (slovke čitati, sillabirati) uče in vadijo. Velika škoda je bila za šole, da so te tablice iz nekerih šol čisto zibnule, u nekerih pa zastonj na stenah visile in plesnole. Hvala toraj visokemu ministerstvu, da je zaukazalo, spet po tih tablicah učiti in te tablice, kolikor jih je za kako šolo treba, med druge šolske potrebne reči in stroške zarajtati. Tudi za slovenske šole se že tiskajo in se bodo skoraj razposlale.

Tih slokovnikov (tablic za slovkovanje) se imajo učitelji takole poslužiti:

Vsako pisme, ktero hoče učencem pokazati, napiše učitelj s krdo na černo tablo, pa ne tako nekako skrivno alj naglo, temuč očitno in počasi, čerto za čerto, da vsi otroci vidijo, kako pisme pred njih očmi na tabli iz tenkih in debelih, iz ravnih in okroglih čert izraste. To se mora vselej zgoditi pri vsakem pismenu. Naj prej taj učitelj svoje učence vsako novo pisme na černej tabli tako dolgo vadi, da vsi alj saj njih večina podobo, ime in glas novega pismena popolnoma znajo, ter ga gladko in pravilno izgovarjajo, naj se mu kak samoglasnik (**i, u, e, o, a**) od predej alj zadej* privesi. Sedaj še le obesi slokovnik na kak ročen kraj, kamor vsi učenci lahko vidijo, jim pokaže na slokovniku tisto pisme, ki ga je prej na černej tabli učil in na slokovniku s tim pismenom ravno tako vganja, kakor poprej na černej tabli.

Po tem pa odloči nekeri boljše učence, da naj oni ravno to svojim součencem kažejo in ves nauk ponavljajo, da si tako vsi učenci podoba, ime in glas — postavim — pismena **r**, kakor tudi slovke: **fr, ur, er,**

or, ar, ri, ru, re, ro, ra prav dobro in globoko u glavo vtisnejo. V te namen da vsakemu učencu, ki ima druge slabейše učence vaditi, eden slovkovnik u roko in ukaže, 6 — 8 slabейših učencov okolj njega stopiti. Na sredi stoječi učenec vzeme palčico v roke, kaže š njo na pismena in slovke na slovkovniku, in si jih da od vsacega učenca imenovati, glaskovati in slovkovati. Kdor jih ne zna, naj stopi na stran in drugi učenec pride na versto. Tako se vadijo te kope učencov kako poluro; med tem ima učitelj lépo priložnost, se s kakim drugim oddelkom učencov pečati, in celej šoli koristno delo dajati. Na koncu vsake take vadbe ima vsaki učenec, ki je druge vadił in učil, gosp. učitelju resnično povedati, koliko učencev je vse znalo in koliko jih ni vse znalo. Učitelj po tem že ve, kaj je mu storiti treba; novo pisme učiti alj pa staro ponoviti. Modrejše in boljše je, počasi naprej postopati, kakor pa naglo hiteti. — Drugi den se učenci spet okolj svojega včerajšnega kazavca vstopijo in najprej na slovkovniku ponavljajo, kar so se bili poprej te den učili. Po tem učitelj pokaže sledeče novo pisme: najprej na černej tabli, potem na slovkovniku, slednič se učenci vstopijo spet na kope in tako gre ta reč lepo po stopnjah naprej. Kadar učenci že vse pismena in slovke na prvem slovkovniku gladko in pravilno znajo, prestopi učitelj k drugemu slovkovniku i. t. d.

U abecedniku (Abcbüchlein, Handfibel) stoje pismena in slovke ravno tako zaporedoma, kakor na slovkovniku. Zategadelj imajo nekteri učitelji navado, tisto pisme in tiste slovke, ki so jih učencem na slovkovniku učili in vadili, koj hitro tudi u abecedniku pokazati in vaditi. Vendar se boljše in naravnejše bito zdě, učencem abecednik še le tedaj u roke dati, kedar učenci po samem in vsi kupej na slovkovniku hitro, gladko in pravilno brati znajo.

Književnost

Peter in Pavel ali Bog ubozih sirot naj boljši oče. Povest za otroke in mladenčë, za odraslene kakor tudi za stariše in učitelje. Iz nemškiga poslovenjena. Z eno podobo. Pod tim naslovom je nedavno pri našem tiskarju na světlo prišla nova knjižica, ktera je, kakor že nadpis kaže, posebno našej mladini namënjena. S velikim vseljem smo taisto prebrali in zarës moramo obstati, da je naše slovstvo spet za prav lépo in podučno knjižico obogatelo, ktero vsim prijateljem mile mladine živo živo pripročimo. Iz tih pověstí naj se uče, kako miľo Bog oče za človeka, posebno za mladost skerbi, če gospodovih pôtov ne zapusti. Knjižica šteje čez 80 strani in velja mehko vezana 16 kr. sr. Dobiti je po ravno listej cëni tudi po vsih knjigarnah v Ljubljani, Zagrebu, Celju, Mariboru, Radgoni, Gorici in Terstu. — Ne moremo opustiti in imeovanemu tiskarju serčno hvalo izreči, da se je tako krepko slovenskega knjigo-teržtva poprijel. Gotovo ga moramo prvega med vsimi slovenskimi knjigarji imenovati, ako število od njega na svoje stroške izdanih slovenskih bukev pregledamo. Ravno tako je zdaj donatisnil lepo zbirko cerkovnih pesem pod nadpisom: »Cerkovno leto«. Napevi se ravno litografirajo. V kratkem bojo tudi dokončane: Koroške in Štajerske pesme

od Ahacelna v tretjem natisu; Drobtince in neka prav izvrstna iz ilirskega prestavljena molitevna knjiga: Venec lepih molitev imenovana. Kako vprašamo, zamore toliko knjig izdati? Zató, ker jih na vse kraje razposilja in tako tudi veliko razproda. Naj bo drugim v izgled, kako slavensko reč podpirati in se — dragi knjigarji — tudi obogateti.

Jugoslavenstvo slovo. Ravno kar je v Ljubljani na svetlo prišel: „Koledarčik slovenski za leto 1852.“ Na svitlo dal Dr. Janez Bleiweis. Mehko vezan velja 24 in terdo 32 kr sr. O njem prihodnjič več. — Pervi natis izvrstnih: „Novih pjesem“ od g. Preradovića, ki je pred jednim mescem na svitlo prišel, je že ves pošel. Ravno se drugič natiskujejo. Veselo znamnje, da se slavenski narod čedalje bolj giblje in zbuja. — G. Ljubić, župnik na otoku Braču je ilirskeje matici, naslednja dela za natis ponudil: 1) Rokopis Petra Kanavelića iz šestnajstega stolētia pod imenom: Kolomanida. To dēlo je sestavljeno iz 24 spevov. Njega predmet je slavodobitje ogerskega kralja Kolomana, ko je na Dalmacijo planul in Dalmatinska mēsta: Zadar, Split, Trogir itd. predobil 2) Zgodovino književnosti slaveno dalmatinske in 3) Životopisni slovar dalmatinskih imenitniših možev. Poslednje dvoje je sam sestavil. — Novice 29. oktobra prineso nam radostno vēst, da je naš izvrstni spisatelj, Matia Vertovec, kterega je nam nemila smert žalibog veliko prezgodaj iz našega vinograda poklicala, občne zgodovine staro in tudi veliki del srednje dobe dokončal. Čēl rokopis znese 103 tesno napisanih polpol. Poslednji 87. razdelk, ki ni popolnoma dokončan imā nadpis: „Francozi in Inglesi — Orleanska deica — Vojska med rudečo in belo rožo“. Kakšna škoda za naše slovo, da je ravno sedaj svojega naj boljšega obdelovavca zgubilo. S serčno prošnjo se obrnemo na g. Dr. Bleiweisa, kteremu je rajnki rokopis izročiti dal, da bi nam saj to, kar je že dodelanega, berž, berž izdal. Gotovo vsi Slovenci po taistem kopernimo. Če ga pa sam izdati ne mōre, naj ga prepusti druŹtvu sv. Mohora, ktero ga bo gotovo s radostjo prevzelo. —

Kakor bo mende našim čitateljem znano je visoka banska vlada 6. listopada 1850 nektore cēne za naj boljše izvorne igre in prevode razpisala. V te namēn je jej bilo letos poslanih 6 izvornih dēl in eden prevod. Izvirne so: 1. Porin; 2. Murat II. i vlastopćena dubrovnička; 3. Ivan i Janko; 4. Frankopan; 5. Veronika Desinićeva, 6. Osveta. Naj boljše so bile: Murat II. Osveta in Frangepan. Cēne vendar ni nobena dobila, ker zastran jezika in dramatičnega izdelanja nobena prav zadostila ni. Cēna 100 rajnišev za naj boljši prevod iz ptujih literatur je bila g. VeŹiću priznana, ki je bil francosko Dumasovo veselo igro: „Demoiselles de St. Cyr“ (gospodićne od St. Cyra) v ilirski jezik preložil.

Česko slovo. Kako naši brati Čehi za gunnazije skerbē, naj nam naslednje pokaŹe. Prof. Smetana iz Pilzna je spisal učebno knjigo fizike za nižjo gimnazijo. Prof. Šir iz Jićina je za svojo česko slovnico gerškega jezika že višje poterdenje dobil. Česki prevod Baumgartnerove fizike od J. Krejći je poterjen za višjo gimnazijo. Česke čitanke za gimnazije od Čelakovsky-ga je že izšel 1 in 11 del in tudi že poterjenje dobil. Pervi del zgodovine Dr. Lany-a se že tiska, drugi del je spisal tudi že dogotovil. — Od rokopisa Kralodvorskega je ravno na svitlo prišel izvrstni polski preklad Lucyana Siemienski-ga. Ilirski in ruski

prevod je že prej izdan. Polski preklad se dobi za 15 kr. sr. pri izdajatelju Venceslavu Hanka. — V Praze se tiska zdaj: „Ostromirovo evangelje“ staroslavensko.

Z m e s.

Mnogokrat smo že imeli priložnost oméniti, kako skerbno se visoko c. k. ministerstvo bogočastja in uka za enakopravnost na slavjanskih gimnazijah poganja. Ravno kar zvemo po „Vesni“, da je taisto šolskeje oblastnil v Praze zavkazalo, se na vso moč za to potegniti in poskerbeli, da se potrebne šolske knjige, posebno za nižjo gimnazijo, v naj krajšem času sestavijo in na svetlo izdajo. Imenito je jej naložilo, učitelje na staroměstskéj gimnazii, V. Svoboda in Dr. F. Šohaja k spisaniu latinskih slovníč pozvati in tudi kakega spisatelja poiskati, ki bi hotel šolsko računarsko knjigo g. Dr. Močnika v česki jezik prestaviti. Ravno tako je vis. ministerstvo tudi zavkazalo, ceno 400 rajnišev sr. razpisati za najboljšo celó praktično n-ško slovnico za česke ljudske šole.

* Česko društvo za izdavanje prstonarodnih katoliških bukev, „Dědictví Svatojanské“ imenovano, po katerem bo tudi naše društvo sv. Mohora osnovano, šteje zdaj 3275 udov. Med timi sta tudi Nj. veličanstvo cesar Ferdinand in Pražki kardinal. Dozdaj je taisto že čez 230.000 iztisov českih knjig med ljudstvo izdalo. To naj nam kaže, kaj zjedinjena moč zamore. Oj da bi to vsacega pravega rodoljuba, ki mu na pravej kersánskej omiki svojega roda kaj zaleži, spodbodlo, k društvu sv. Mohora pristopiti in ga v njegovih preiménitnih namenih podpirati. Povabilo k pristopu bo v kratkem razglašeno.

Med i pelin.

* Od Zile, 16. oktobra smo od dekana dolnojzilskega g. Hafnarja slovo jemali. Osemnajst duhovnikov in 14 drugih gospodov večji del uradnikov se je u S. Mihoru sošlo. Imeli smo na čast g. dekana velkolep objed (gostijo), jeden od vradnikov je u imenu vsih govoril i u serčnej besědi od g. dekana slovo jemal—zatim so se zdravice napivljale. — Ne pozabi, to je bilo u S. Mihoru u nemškom kraju. Pri pervoj zdravici se je čulo: Vivat! Hoch i Živio! pri vsakoj slědečoj je se slavenski: Živio! glasneje slišal. Perve pesni so bile nemške, zatim tudi jedna slovenska i potle vedno pogosteje slovenske. Tu sem slišal, da so Némci začeli šteti koliko, da je med gostniki Slovincov i Němcov. Lěpo je bilo slišati, kako so marskteroga od pričejočih imeli za Némca i zadnie je bil vendar le Slovenec. Da ti kratko povém. Vsa veselica se je u veselico slovensko spreobrnila; govorili, napivljali in peli smo vse po slovensko. Še horvatsko pesmico smo skusili i jeden verli, svoj narod ljubeči uradnik, rodóm Čeh je tri narodne česke pesmice zapel. Take serčne slovenske in domače veselice bi se ne bil nadal u S. Mihoru. Tudi iz gornjo-zilske dekanije sta bila dva slovenska fajmoštra, in iz Kanalske dekanije tudi dva slovenska duhovnika pri tej gostiji. To veselico je napravil g. Lijavnik, kteri pri vsakej priložnosti skaže, da svoj materinski jezik in narod ljubi.